

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Eusebiu Tu Pamphilu Ekklesiastikē Istorīa

Eusebius <Caesariensis>

Mogvntiae, 1672

XXV. Qualiter libros utriusque Testamenti recenseat.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14478

ALEXANDER.

A

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΔ.

Τίνα ἐπὶ τῆς Ἀλεξανδρείας ἐξήγησάτο.

Τὰ δὲ ἵκνένοις δέοι ἀν' αὐτοῖς περὶ τῶν
δηλητῶν, ὡς ἐν μὲν τῷ ἐκείνῳ τῷ εἰς τὸ κτ'
Ἰωάννην ἐξηγητικῶν, σημαίνει τὰ πρῶτα
πέντε ἐπὶ Ἀλεξανδρείας ἐπὶ ὅλα αὐτὸν σω-
τάξαι τῆς δ' εἰς τὸ πᾶν Εὐαγγέλιον αὐτὸ
διὰ τὸ πρᾶγμα λέγει, μόνου δὲ καὶ εἰκοσι εἰς
ἡμᾶς ἀειπλῶν τόμοι. καὶ ἡ τὸ ἕνατον τῷ εἰς
τῶν ἡμεῶν. δώδεκα δ' ἐστὶ τὰ πάντα. καὶ μόνον
τὰς πρῶτα τὰ ἐνάτη δὲ τῆς Ἀλεξαν-
δρείας ὑπεμνηματισθῆναι, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς
πρῶτας ἡ πέντε καὶ εἰκοσι ὑαλμας ἐπὶ τὰ
εἰς τὰς Θρήνας, ὡς εἰς ἡμᾶς ἐληλυθασι τόμοι
πέντε ἐν οἷς μεμνήσθη καὶ τῶν ἀειδιανασάσεως.
δύο δ' ἐστὶ ταῦτα. καὶ μὴν ἀλλὰ καὶ τὰ ἀει-
δεχῶν πρῶτα τῆς ἀπὸ Ἀλεξανδρείας μεμνα-
σάσεως γράφει καὶ τὰς ἀπὸ γράμματινας
σφραματικῆς, ὅλας τὸν δευτὸν δέκα, ἐπὶ τῆς
αὐτῆς πόλεως καὶ τὴν Ἀλεξάνδρην σωτάξαι
βασιλείαν, ὡς καὶ τὸ ὄλογραφοὶ δηλῶσιν
αὐτὰ πρὸ τῶν τόμων ἐπισημειώσεως.

CAPUT XXIV.

Quenam Alexandria interpretatus sit.

Hæc verò supradictis adungere
prorsus necesse est; quinque prio-
res libros expositionum in Joannis ev-
angelium ab illo dum adhuc Alexan-
driæ degeret, esse compositos, ut ipse
met in sexto earundem expositionum
libro testatur. Ex universo autem ope-
re quod in totum illud evangelium elab-
oravit, duo & viginti libri ad nos dun-
taxat pervenerunt. Sed & in libro nono
expositionum in Genesim (sunt autem
omnes ejus in Genesim libri numero
duodecim) non solum octo priores A-
lexandriæ lucubratos esse significat,
verum etiam Commentarios in primos
quinque & viginti Psalmos; ac præterea
in lamentationes Hieremias, ex quibus
quinque Tomi ad nos venerunt. In
his Tomis mentionem facit librorum
quos scripserat de resurrectione: sunt
autem ejus argumenti libri duo. Libros
item de Principiis, antequam ab urbe
Alexandriæ migraret composuit. Sed
& libros qui σφραματικῆς inscribuntur, nu-
mero decem, in eadem civitate Alexan-
driæ Imperatoris temporibus conscri-
psit, sicut notationes manu ipsius per-
scriptæ ac libris ipsis præfixæ testantur.

Huc refer
Nicoph.
c. 15. l. 5.

B

C

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΕ.

Ὅπως ἦ ἐν δὲ βιβλικῶν γραφῶν ἐμνημόνευσε.

Τὸν μὲν τογε πρῶτον ἐξηγούμενον
ὑαλμὸν, ἐκτεσιν πεποιήται τοῦ τῶν
ἱερῶν γραφῶν τῆς παλαιᾶς διαθήκης κα-
ταλόγου, ὡς πῶς γράφω κατα λέξιν.
ὅτι ἀγνωστὸν δ' εἶναι τὰς ἐν διαθήκῃς βί-
βλιας, ὡς Ἑβραῖοι ἀφ' αὐτῶν ὄρασι, δύο καὶ εἰ-
κοσι. ὅσθ' ὁ δευτὸς τῶν παρ' αὐτοῖς σοι-
χεῖων ἐστίν. εἶτα μετὰ, πᾶσι ἐπιφέρει λέγων.
εἰσὶ δ' αἱ εἰκοσι δύο βίβλοι καθ' Ἑβραῖας
αἰδ' ἡ παρ' ἡμῖν Γένεσις ἐπιγεγραμμένη,
πρῶτα ἡ Ἑβραῖοις ἀπὸ τῆς δευτέρας τῆς βίβλιας
Βησιθ, ὅπερ ἐστὶ ἐν δευτέρῳ Ἐξοδῷ, Οὐα-
λεσμοῦ, ὅπερ ἐστὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα Λευι-
τικῶν, Οὐαλεσμοῦ, καὶ ἐκάλεισεν Λευιμοῖ, Ἀμ-
μοσφικωδ' ἐμὶ. Δευτερονόμιον, Ἐμμε Ἀδ-
δεαριμ, ἔτοι οἱ λόγοι Ἰησοῦ υἱὸς Ναυῆ.
Ἰωσοῦς βεν νῆν. Κριταῖ, Ρ' ἄθ, παρ' αὐ-
τοῖς ἐν εἰ Σωφειμ. βασιλείων πρῶτη δευ-

CAPUT XXV.

Qualiter libros utriusque Testamenti recenset.

Ceterum in expositione primi Psal-
mi, librorum veteris testamenti in-
dicem exhibet, ita scribens ad verbum:
Sciendum est, veteris testamenti libros
duos esse ac viginti, sicut ab Hebræis
traditur: qui numerus etiam literarum
apud eos habetur. et paulò post subdit:
Sunt autem viginti duo libri juxta He-
bræos hi: Primus qui à nobis Genesim
dicitur, ab Hebræis autem ex ipsius libri
initio desumpta appellatione vocatur
Bresith, quod idem est ac in principio.
Exodus deinde, Hebræis Vellestmoth,
id est hæc sunt nomina. Tertius, Leviti-
cus, Hebræis Vaicra, id est & vocavit.
Quartus, Numeri, Hebræis Hamisphre-
codim. quintus, Deuteronomium, he-
bræis Ellehabdabarim, id est, Hæc sunt
verba. Sextus, Iesus filius Nave, hebræi-
cè Jehotue ben nun. Septimus Judices
& Ruth, unico Volumine apud hebræos
comprehensi, quod appellant Sophe-
tim. Octavus, Regnorum liber primus

Huc refer
Niceph.
c. 16. l. 5.

Ff

& secundus: qui apud eos unicum Vo-
lumen constituunt quod dicitur Sa-
muel, hoc est vocatus à Deo. Nonus
regnum liber tertius & quartus, quos
ipfi etiam in unum Volumen redigunt,
& Vammelech David indigitant, hoc
est & Rex David. Decimus Paralipo-
menon liber primus & secundus, uno
apud illos contenti Volumine, quod
vocant Dibre Haiamim, hoc est verba
dierum. Undecimus Eldras primus &
secundus, qui apud eos unicum confi-
ciunt librum quem vocant Elra, id est,
adjutor. duodecimus liber Pfalorum,
Hebræis Sepher Tehillim. Decimus
tertius Proverbia Salomonis, Hebræis
Misloth. xiv. Ecclesiastes, Hebræis
Coheloth. xv. Canticum Canticorum,
Hebræis Sirhasirim. xvj. Elaias, He-
bræis Jesaias. xvij. Hieremias cum la-
mentationibus & epistola, in unum
compactus Volumen, quod ipfi vocant
Irmia. xviii. Daniel, Hebræis Daniel.
xix. Ezechiel, apud Hebræos Jeezchel.
xx. Job, eodem apud Hebræos nomine
insignitus. xxi. Ester, quomodo etiam
Hebræi vocant. Extra horum censum
sunt libri Maccabæorum, qui inferi-
buntur Sarbet Sarbaneel. Et hæc qui-
dem in libro superius memorato scribit
Origenes. In primo autem libro expo-
sitionum in evangelium Matthæi, ec-
clesiastico insitens Canoni, quatuor
duntaxat evangelia esse testatur his ver-
bis: Sicut ex traditione, inquit, ac-
cepi de quatuor evangelis, quæ sola in
universa Dei ecclesia quæ sub celo est,
citra controversiam admittuntur: Pri-
mum scilicet evangelium scriptum es-
se à Matthæo, prius quidem Publicano,
postea verò Apostolo Jesu Christi,
qui illud Hebræico sermone
conscriptum Judæis ad fidem conver-
sis publicavit. Secundum fuisse acce-
pimus evangelium Marci, qui prout
Petrus ipfi exposuerat, in literas re-
tulit. Atque idcirco Petrus in episto-
la catholica eum filium suum agnos-
cit his verbis: Salutem vos electa Dei
ecclesia quæ est Babylone, & Mar-
cus filius meus. Tertium evangelium
Lucæ, quod à Paulo commendatur,
in gratiam Gentilium conscriptum.
Postremum verò evangelium Joan-
nis. Idem porro in libro quinto expositionum
in evangelium Joannis de epistolis Apo-
stolorum ita scribit: Is verò quem Deus idoneum reddidit qui novi Testamenti
esset non litera & verbis tenus, sed spiritus ipsius Paulus scilicet, qui ab Hierosolymis
& finitimis locis usque ad Illyricum evangelium adimplevit, non omnibus ecclesiis
docuerat scripsit. Sed & iis quibus scripsit, paucas admodum lineas exaravit.

A τέρα, παρ' αὐτοῖς ἐν Σαμὴλ, ὁ θεὸς κληθεὶς βασιλείων τρίτη τετάρτη ἐν ἐνὶ Οὐραμμὶ Δαβὶδ, ὅτι ἐστὶ βασιλεία Δαβὶδ. Παρὰ πορθύρων πρώτη δευτέρα ἐν ἐνὶ Δαβὶδ ἡμι, ὅτι ἐστὶ λόγοι ἡμερῶν. Ἐστὶρα: πρώτη καὶ δευτέρα ἐν ἐνὶ Ἐζρα, ὅ ἐστι βουβός. Ἐλ Φαλμὴ Σέφερ Θιλλίμ. Σολομὸν παρομιμία, Μισθὸβ. Ἐκκλησιαστής, Κανθίμα ἀσμα ἀσμάτων, Σιε Ἀσιριμ. Ἡσαιας, Ἰσαιά. Ἰερεμίας σωθρῶνις καὶ τῆ Ἰπσοῖδ ἐν, Ἰερεμιά. Δανιήλ, Δανιήλ. Ἰεζεκίήλ, Ἰεζεκίήλ. Ἰωβ, Ἰωβ. Ἐσθῆρ, Ἐσθῆρ. Ἐξω δευτέρα ἐστὶ τὰ Μακκαβαῖα, ἅπερ Ἰπτιγρηά Σαρθὴ Σαρθάν ἐλ. ταῦτα μὴ ἴω ἐν ἀποκριθῆναι τῆσιν συγγράμματι. ἐν τῇ πρώτῃ τῶν εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον τὸν ἐκκλησιαστικὸν φυλάκων Κανόνα, μὴ να τεσσαρα εἰδέναι Εὐαγγέλια μαρτυροῦντα ὡς ἐν ἀποδοσει μακαροῦ ἐν τῶν τεσσαρῶν Εὐαγγελίων, ἀ καὶ μὴ ἀνανήρητά ἐστι ἐν τῇ ἰσὸ τὸν ἕρπον ἐκκλησία τῆ Θεῶ. ὅτι πρῶτον μὲν γέγραπται τὸ κατὰ τὸν ποτὲ τελώνην, ὕστερον ὁ Ἀποστολὸν Ἰησοῦ Χριστοῦ Ματθαῖον, ἐν δευτέρῳ αὐτὸ τοῖς δὲ Ἰωδαῖσιν ἐπιστάσας, γραμμασιν Ἐρακοῖς σωτὲρα ἡμῶν δευτέρῳ τὸ κατὰ Μαρκον, ὡς Πέτρος ὁ ὕψην ἡσάσας ποιησαῖα. ὁ καὶ ἔστι ἐν τῇ καθολικῇ ἑκκλησίᾳ διὰ τέτων ὡμολόγησε Φάσκων. ἀσπασί ζῆλαιμάς ἢ ἐν Βαβυλῶνι συσκελεκτη. καὶ Μαρκοῦ ὁ ἕως μ. καὶ τρίτον τὸ κατὰ Λουκάν, τὸ ἰσὸ Παύλου ἐπανήρητον Εὐαγγέλιον, τοῖς δὲ τῶν ἔθνων πεποικητά ἐν πᾶσι τὸ κατὰ Ἰωάννην. καὶ ἐν τῇ πέμπτῃ δὲ τῶν εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην Ἰπνηγῆσαι ὁ αὐτὸς ταῦτα καὶ τῶν ἐπιστολῶν τῶν ἀποστόλων Φησὶν. ὁ δὲ ἰκανοθεῖς διὰ καὶ ἰσάσας τῆς καινῆς διαθήκης ἐ γράμματῶν ἀλλὰ πνεύματος Πατρὸς. ὁ πεποικητικῶς τὸ Εὐαγγέλιον δὲ Ἰερουσαλὴμ ἐν κύκλῳ μέχρι τοῦ Ἰλλυρικῆ, ἐδὲ πασῶν ἐγγράψεν αἰς ἐδίδαξεν ἐκκλησίας. ἀλλὰ καὶ αἰς ἐγγράψεν, ὁλίγως εἰς ἕως ἐπίστας.

D

ALEXANDER.

Πέτρος ὁ ἁγίος οἰκοδομεῖται ἡ Χρῆσις ἐκκλησία. ἡ πόλις ἀδὲ ἐκαθίσταται, μία ἐπιστολή ὁμολογεῖ μὲν καὶ ἀλλοίως ἐξωστὴ καὶ ἐπιπέσει. ἀμφιβάλλει γὰρ. ἡ δὲ εὐαγγέλιον ἀπαπέσει λέγειν ἐπιπέσει. Ἔρως, Ἰωάννης. ὅς Εὐαγγέλιον ἐκ καταλείπειν, ὁμολογῶν δὲ ἰσχυρὰ τοσαύτα ποιήσειν, ἀδὲ ὁ κόσμος χωρήσει ἐδῶ. ἐγράψεν ὁ καὶ τὴν ἑπιστολήν, κελδοθεῖς πωπῆσαι καὶ μὴ γραφῆναι τὴν ἐπιπέσει βεροντῆ Φανίας. κατὰ λέειν ὅτι ἐπιστολήν πάνυ ὀλίγων εἰχων. ἐξωστὴ δὲ ἐπιπέσει καὶ τρίτῃ ἐπὶ ἑπὶ πάντες φασὶ γηπέσει εἶναι αὐτάς. πλὴν ὅσκις εἰχων ἀμφοτέρω ἑκατόν. ἐπὶ ὅσκις ἐπὶ τῆς ἐπὶ ἑπὶ ἑρῶς ἐπὶ ἐπιστολῆς ἐκ ταῖς εἰς αὐτὴν ὁμοίως ταῦτα διαλαμῶναι ὅτι ὁ χαρακτὴρ τῆς λέξεως τῆς ἐπὶ ἑρῶς ἐπὶ γεγραμμένης ἐπιστολῆς, ὅσκις ἐχει τὸ ἐκ λόγῳ ἰδιώτην τῆς Ἀποστόλου, ὁμολογήσει ἐαυτὸν ἰδιώτην εἶναι τῷ λόγῳ, τὰ ἐπὶ τῇ φράσει. ἀλλὰ ἐπὶ ἡ ἐπιστολή σιωπῆσει τῆς λέξεως ἐλληνικώτερα, πᾶς ὁ ἐπὶ ἀμφοτέρω κρινεῖ φράσεων διαφορῶς, ὁμολογήσει ἀν. πάλιν τε αὖ ὅτι τὰ νόματα τῆς ἐπιστολῆς θαυμάσια ἐπὶ καὶ ἐδὲυτέρα τῆς ἀποστολικῶν ὁμολογημένων γραμμάτων, καὶ τῶτο ἀν συμφῆσαι εἶναι ἀληθές, πᾶς ὁ ἐπὶ ὅσκις τῆ ἀναγνώσει τῆ ἀποστολικῆς. τῶτοις μὲν ἑτέρω ἐπιφέρει λέγων. ἐγὼ ὁ δὲ φαινόμενος εἶποι μὲν, ὅτι τὰ μὲν νόματα τῆ ἀποστόλου ἐπὶ ἡ δὲ φράσις καὶ ἡ σιωπῆσις, ἀπομνημονεύσαντός ἡ ἐπὶ τὰ ἀποστολικά, καὶ ὡς περὶ ἑπιγράφησαν τὰ εἰρημνῆρα ὑπὸ τῆ διδασκαλίας. εἰ τις αὖ ἐκκλησία ἐχει ταῦτα τῶ ἐπιστολῶ ὡς Παύλου, αὐτὴ εὐδοκίμῃ καὶ ἐπὶ τῶ. ἐγὼ εἶπὶ οἱ ἀδελφοὶ ἀνδρες ὡς Παύλος αὐτὴν ἐπὶ ἀδῶκασι. πᾶς ὁ γὰρ ἡ ἐπὶ ἐπιστολήν, τὸ μὲν ἀληθές Θεὸς οἶδεν. ἡ ὅσκις ἡμᾶς φράσασα ἰσορῶ, ὑπὸ ἡνων μὲν λεγόντων, ὅτι Κλήμης ὁ ἁγίος ἐπὶ ἑπιστολῆν ὑπὸ ἡνων δὲ, ὅτι Λεκάς ὁ γὰρ ἡ ἐπὶ ἑπιστολήν καὶ τὰς πρᾶξεις, ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὁ δὲ ἐχει τῶ.

A Petrus autem cui tanquam fundamento superstructa est ecclesia Christi, adversus quam nec ipsæ Inferorum portæ prævalitura sunt, unam duntaxat omnium consensu receptam reliquit epistolam. Concedamus verò & secundam ejus esse. De hac enim ambigitur. Jam verò quid dicendum est de eo qui in sinu Christi recubuit, Joanne: Quisquidem unum reliquit evangelium, tametsi fateatur tot se libros scribere potuisse, quot nec orbis ipse terrarum posset continere. Scripsit præterea Revelationem: jussus silere, nec septem tonitruum voces perscribere. Scripsit etiam epistolam admodum brevem. B Sed concedamus si placet, & secundam & tertiam ab illo scriptas esse. Neque enim has genuinas illius esse omnes consentiunt. Ambæ tamen vix centum versus continent. Denique de epistola ad Hebræos in Homiliis quas in eandem epistolam conscripsit, ita sentit: stilum epistolæ quæ inscribitur ad Hebræos, carere illa sermonis rusticitate quæ propria est Apostoli, quippe qui rudem atq; imperitum sese confitetur in sermone, id est in forma ac ratione dicendi. Verum epistola illa & in verborum compositione majorem præfert Græci sermonis elegantiam, ut fatebitur quisquis de stili differentia peritè judicare potest. Et præterea sententias continet admirabiles, nec Scriptis Apostolicis ullatenus inferiores. Atque id verissimum esse assentientur, quicumque Apostolorum Scripta attentè perlegerint. Paucis deinde interpositis hæc subjungit: ego verò, inquit, ita cenfeo: sententias quidem ipsas Apostoli esse: dictionem autem & compositionem verborum esse alterius cujusdam, qui dicta Apostoli commemorare, & quasi in Commentarios redigere D voluerit ea quæ à magistro audiverat. proinde si quæ ecclesia hanc epistolam pro paulina habet, eo nomine laudetur. Neque enim temerè majores eam pauli esse tradiderunt. Quis autem vera illam scripserit, soli Deo notum esse opinor. Sed Scriptores quorum monumenta ad nos usque pervenerunt, partim Clementi Romanæ urbis episcopo eam adscribunt, partim Lucæ qui evangelium & Actus Apostolorum literis prodidit. Verùm de his hæcenus.